

Hayvancılığa Yönelik Yürütülen Yayım ve Eğitim Faaliyetlerinde Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinin Rolü

Umut GÜL^{1*}

Hasan TATLIDİL²

¹Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarımsal Ekonomi Politika Geliştirme Enstitüsü Müdürlüğü, ANKARA

²Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, ANKARA

*Sorumlu Yazar
e-posta:umut.gul@tarim.gov.tr

Geliş Tarihi: 15 Ocak 2012
Kabul Tarihi: 21 Mayıs 2012

Özet

Tarımsal üretimi arttırmanın, kaliteli ürün elde etmenin ve tarım ile uğraşanların yaşam düzeylerini yükseltmenin en önemli yollarından biri, üreticilerin etkili bir biçimde örgütlenmesidir. Türkiye’de hayvancılık konusunda en aktif birlik olan Damızlık Sığır Yetiştirici Birlikleri 1995 yılında kurulmuştur. Birlik üyelerine, Avrupa standartlarına göre hayvan küpeleme, soy kütüğü veri tabanı, ulusal ıslah programı’nın planlanması, yetiştirme ve besleme konularında danışmanlık, girdi temini, yayım ve eğitim faaliyetleri gibi konularda hizmet vermektedir. Bu çalışmada DSYB’nin yetiştiricilerine yönelik olarak uygulamış olduğu yayım ve eğitim faaliyetlerinin genel bir değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla DSYMB tarafından yayım ve eğitim faaliyeti konusunda aktif olan il birlikleri tespit edilmiş olup daha sonra bu birliklerle tek tek görüşmeler yapılmak suretiyle bu konudaki çalışmalarını istenmiştir. Çalışmada 10 adet il birliği ile görüşmeler yapılarak gerekli bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca önceden yapılmış olan ulusal ve uluslararası araştırmalar ile çeşitli kurumların yayınladığı kitap, dergi, istatistik ve raporlardan ve ilgili kurumların internet adresleri de incelenerek gerekli bilgiler kullanılmıştır. Sonuç olarak; DSYB’nin yaptıkları yayım ve eğitim faaliyetlerinin yetiştiricilere birçok fayda sağladığı, onların bilgi ve birikimlerini artırdığı görülmektedir. Bu amaçla birlikler üyelerine yönelik her türlü proje, seminer, panel, toplantı vs faaliyetlerine daha da fazla önem vererek faaliyetlerini sürdürmelidirler.

Anahtar Kelimeler: Hayvancılık, yayım ve eğitim, örgütlenme

The Role of Breeding Cattle Raising Association in Extension and Education Activities

Abstract

One of the most important ways to increase agricultural production, to gain quality product and to enhance the living standards of people involved in agriculture is the organization of producers effectively. Breeding Cattle Raising Association which is the most active organization about livestock in Turkey was established in 1995. It services its members about animal earing, herd book database, planning of national breeding, consultancy about raising and feeding, input supply, extension and education activities in EU standards.

This study aims a general evaluation of extension and education activities of Breeding Cattle Raising Association for its members. For this reason, active provincial organizations about extension and education have been determined by Breeding Cattle Raising Association and then interviews have been done one by one with these organizations and their studies about them are required. In this study interviews were done with 10 provincial organizations and background information was learned. Also, by national and international researches and various organizations’ books, journals, statistics and reports information was obtained via their internet addresses. Consequently, the extension and education activities of Breeding Cattle Raising Association help the breeders and increase their knowledge. For this reason, the organizations should carry out their activities with projects, seminars, panels, meetings etc. intended for their members.

Key words: Livestock, extension and education, organization.

GİRİŞ

Tarımsal üretimi arttırmanın, kaliteli ürün elde etmenin ve tarım ile uğraşanların yaşam düzeylerini yükseltmenin en önemli yollarından biri, üreticilerin etkili bir biçimde örgütlenmesidir. Türkiye’de hayvancılık konusunda en aktif birlik olan Damızlık Sığır Yetiştirici Birlikleri 1995 yılında kurulmuştur.

Birlik üyelerine, Avrupa standartlarına göre hayvan küpeleme, soy kütüğü veri tabanı, ulusal ıslah programı’nın planlanması, yetiştirme ve besleme konularında danışmanlık, girdi temini, döl kontrolü çalışmaları, yayım ve eğitim faaliyetleri gibi konularda hizmet vermektedir.

Damızlık Sığır Yetiştirici Birlikleri üyelerine yönelik onların gelirini artırmak, kaliteli ve hijyen şartlarına uygun ürün elde etmek, uygun yem üretimi yapmak, modern ahır sistemleri kurmak, modern süt sağım tekniklerini öğretmek, kayıt sistemi geliştirmek, hayvanların uygun şartlarda beslenmesini sağlamak, üretilen sütün kaliteli ve güvenli bir şekilde muhafazası sağlamak gibi konularda eğitimler vermektedirler. Bu eğitim faaliyetleri, bire bir işletme ziyaretleri, panel, toplantı, seminer şeklinde olabildiği gibi, konu ile ilgili yapılan projeler çerçevesinde de yürütülmektedir. Ayrıca bazı birlikler üyelerini bilgilendirme amacıyla belli aralıklarda gazete, dergi broşür vs dağıtmaktadır.

MATERYAL ve YÖNTEM

Bu çalışmada DSYB'nin yetiştiricilerine yönelik olarak uyguladığı yayım ve eğitim faaliyetlerinin genel bir değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla DSYMB tarafından yayım ve eğitim faaliyeti konusunda aktif olan il birlikleri tespit edilmiş olup daha sonra bu birliklerle tek tek görüşmeler yapılmak suretiyle bu konudaki çalışmaları istenmiştir. Çalışmada 10 adet il birliği ile görüşmeler yapılarak gerekli bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen bilgiler ışığında çalışma tamamlanmıştır. Ayrıca daha önceden yapılmış olan ulusal ve uluslararası araştırmalar ile çeşitli kurumların yayınladığı kitap, dergi, istatistik ve raporlardan ve ilgili kurumların internet adresleri de incelenerek gerekli bilgiler kullanılmıştır.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Tarımsal üretimi arttırmanın, kaliteli ürün elde etmenin ve tarım ile uğraşanların yaşam düzeylerini yükseltmenin en önemli yollarından biri, üreticilerin etkili bir biçimde örgütlenmesidir. Tarımda üretici örgütlenmesinin ana amacı: verimliliği yükseltmek ve üretimden tüketim aşamasına kadar tarımsal ürünlerin değerlendirilmesi suretiyle üreticinin gelirini ve pazardaki konumunu yükseltmektir (İnan vd.2000).

Türkiye'de üreticilerin en örgütsüz olduğu kesimlerden biri hayvancılıktır. Bundaki temel faktörler ise; hayvancılığın tarımsal üretim değerindeki payının düşüklüğü, hayvansal üretimin küçük aile işletmelerinde gerçekleştirilmesinden kaynaklanan yapısal sorunlar ile günümüzde izlenen hayvancılık politikalarıdır. (Bülbül vd.1998)

Türkiye hayvancılığında; işletmelerin küçük ölçekli, dağınık ve ekonomik olanaklarının kısıtlı olması, finansman yetersizliği, hayvansal ürünlerde talebin sınırlı, arz esnekliğinin düşük olması nedeniyle ürünlerin uygun zaman ve fiyatlarda pazarlanamaması, mevcut pazarlama sisteminde aracı sayısının çokluğuna bağlı olarak üreticinin ürününü eder fiyata satamaması, ürün ve girdi fiyatlarının oluşumunda üreticilerin etkin olmaması, eğitim ve yayım hizmetlerinin yetersizliği ve sermaye eksikliği nedeniyle üreticilerin bilgi ve

teknoloji kullanımında yetersiz kalmaları, gibi nedenlerle örgütlenmeleri kaçınılmazdır.

Çiftçilerin eğitimi hayvancılığın gelişimi açısından çok önemlidir. Üreticilerimiz gerek hayvan besleme gerekse bakım konularında gerekli bilgi birikimine sahip değildirler. Bunda, eğitim ve yayım hizmetlerinin kamu tarafından tek yanlı olarak yürütülmesi, gerekli teknik donanım ve eleman yetersizliği, bürokratik engeller, işletme ölçeklerinin küçük ve dağınık olması, üreticilerin eğitim seviyesinin düşük olması, örgütlenme yetersizliği, mevcut örgütlerin kaynak yetersizliğinden dolayı eğitim ve yayım hizmetlerine gereken önemi verememesi, eğitim ve yayım hizmetlerinin süreklilik arz etmemesi gibi olumsuz faktörler etkili olmuştur.

Üreticilerin bakım ve besleme konusundaki bilgi eksiklikleri hayvanların verim düzeylerinin yükseltilmesi yanında hijyenik şartlarda ve kaliteli üretim yapılmasını da engellemektedir. Hayvansal ürünlere dayalı sanayinin en çok yakındığı konulardan birisi de hijyenik şartlarda üretilmiş hammadde elde edememektir. Bu durum hayvansal ürün ihracat imkânlarını kısıtladığı gibi tüketicilerin de sağlıksız gıda tüketmek zorunda kalmalarına neden olmaktadır. Bunun yanında Türkiye'deki kültür ırkı hayvanların sayıları gün geçtikçe artmaktadır. Bu hayvanlardan istenilen verimlerin alınması onların bilimsel anlamda bakım ve beslenmeleri ile mümkün olabilir. Kısaca, genetik kapasite ne kadar artırılırsa artırılırsın üreticilere bakım ve besleme konusunda gerekli bilgi aktarımını yetersiz kalırsa istenilen başarı elde edilemez.

Türkiye'de eğitim ve yayım hizmetleri genelde devlet tarafından verilmektedir. Ancak yukarıda bahsedilen sıkıntılar nedeniyle başarılı olunamamaktadır. Üretici örgütlerinin bu alandaki hizmetleri ise çok yetersiz düzeydedir. Gelişmiş ülkelerde ise eğitim ve yayım hizmetleri üreticilere üye oldukları kooperatifler gibi örgütler ve özel danışmanlık birimleri tarafından verilmektedir. Eğitim ve yayım hizmetleri uzun vadeli bir yatırımdır. Üreticilerin yetiştiricilikle ilgili her türlü değişiklikleri ve bilgileri sürekli elde etmeleri gereklidir. Bu hayvancılığın bilimsel anlamda yapılmasının bir gereğidir. Bu amaçla yayım hizmetlerinin de süreklilik arz etmesi kaçınılmazdır. Sonuç olarak şu söylenebilir: Hayvancılığın; üreticilerin bilimsel anlamda üretim yapmasını, teknolojik yeniliklerden ve yetiştirme tekniklerinden haberdar olmasını sağlayacak, yeterli teknik altyapı ve uzman kadrolara sahip, süreklilik arz eden eğitim ve yayım hizmetlerine ihtiyacı vardır. Bu birimlerin üreticinin de üyesi olduğu güçlü örgütlerin (Ziraat Odası, Kooperatif, vb.) bünyesinde olması hem bilginin sürekli olarak çiftçiye ulaştırılmasını kolaylaştıracak, hem de çiftçi katılımının daha fazla olmasına neden olacaktır. (Anonim 2005).

Türkiye'de soy kütüğüne katkı sağlayacak nitelikte kayıt tutma çalışmaları Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın İtalya (ANAFİ) ve Almanya (GTZ) ile işbirliği çerçevesinde yürüttüğü projelerle başlatılmıştır. Her iki projenin de amacı Türkiye'de bir kayıt sistemi

oluşturmak ve bu kayıt sistemini yürütecek birliklerin kurulmasını sağlamaktır. Bu soy kütüğü faaliyeti kapsamındaki işletmeler örgütlenmeye yönlendirilmiş, Birlik, 4631 sayılı Hayvan Islahı Kanunu çerçevesinde yayımlanan "Islah Amaçlı Yetiştirici Birliklerinin Kurulması ve Hizmetleri Hakkındaki Yönetmelik" ile tam bir yasal dayanağa kavuşmuştur (Anonim 2009).

1995 yılında Damızlık Sığır Yetiştirici Birlikleri, 1998 yılında ise bu birliklerin üst örgütü olan Merkez Birliği kurulmuştur. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 9 Ağustos 1995 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan yönetmeliğe göre, Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birlikleri; yetiştiricilerin kendi aralarında teşkilatlanarak, üstün verimli hayvanların yetiştirilmesi için yurt içinde yetiştirilen ya da yurt dışından ithal edilen irkların genetik potansiyellerinin geliştirilmesi, verimlerini artırılması, bunların soy kütüğü ve verim kayıtlarının tutulması, hayvanlarla ilgili sağlık ve sigorta işlemlerinin yürütülmesi, üyelerinin eğitimlerinin sağlanması, amacıyla kurulan örgütlerdir. Ayrıca DSYB’ne üye olmanın yetiştiricilere bir çok fayda sağladığı görülmektedir (Köroğlu 2003).

Türkiye’de bazı birliklerin yürütmüş olduğu yayım ve eğitim faaliyetlerinden bazıları şunlardır;

Amasya damızlık sığır yetiştiricileri birliği üyelerinin teknik bilgi ve becerilerini geliştirmek amacıyla, çeşitli eğitimleri de içerisinde barındıran baz projeler yürütmüştür bu projelerde süt üreticilerine suni tohumlama ve yem bitkileri yetiştiriciliği, hayvan hastalıkları ve hayvan besleme, sığırlarda üretim planlaması, buzağı büyütme ve düve yetiştirme, sığır barınakları, genel yetiştirme işleri, süttten yapılan testler ve süttün muhafazası, önemli süt ürünlerinin yapılışı, sığır besisi, boğa seçimi ve girişimcilik konularında eğitim verilmiştir. Eğitimler sonucunda kursu başarı ile tamamlayan çiftçilere sertifika verilmiştir. Bölgede verilen eğitimler sonucu bölgedeki hayvan hastalıkları ve hayvan beslenmesi konularında iyileşmeler olduğu görülmüştür (Anonim 2010/b).

Tokat: Birlik, üyelerinin ve personelinin eğitim ve motivasyonunun sağlamak ve geliştirmek amacıyla her yeniliği uygulamalı olarak duyurmak için silaj günü, eğitim çalışmaları ve gece toplantıları düzenlemektedir. Ayrıca üyelerinin iç ve dış pazarlarda rekabet gücünün artırılması, bütçelerine maddi olarak katkı da bulunmak ve yurtdışından hayvan ithalatını önlemek amacıyla; soy kütüğü ve ön soy kütüğü işletmelerindeki kayıtlı damızlık gebe düveleri ihtiyacı olan işletmelere kazandırma çalışmaları yapmaktadır. Bu çalışma ile hem üyelerin maddi çıkarlarını korumakta hem de damızlık alacak olan işletmelere kaliteli hayvanları yurtiçinden temin etme imkanı vermektedir (Anonim 2010/e).

Kırklareli damızlık sığır yetiştiricileri birliği üyelerine yönelik eğitim ve yayım faaliyetleri çerçevesinde bulgaristanla ortak proje geliştirerek “Ahr hijyeni ve Sağlık teknikleri” adlı bir proje gerçekleştirmiş ve proje kapsamında yetiştiricilerine bir takım eğitimler vermişlerdir. Projenin hedefi sınır ötesi

işbirliği çerçevesinde sınırın her iki yakasında üretilen çiğ sütlerin AB standartlarına uygun hale getirilerek ekonomik değerinin artırılması, bölgenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunması sağlamaktır. Projenin hedef kitlesini Kırklareli ili merkez ilçeye bağlı seçilen 15 köyde yaşayan 1200 çiftçi ailesi ve Burgas ili merkez ilçeye bağlı pilot bölge seçilen 5 köyde yaşayan 450 çiftçi ailesi oluşturmaktadır (Anonim 2010/g).

Karaman: Birliğin yaptığı eğitim faaliyetleri kapsamında üyelerinin buldukları köyleri çeşitli gruplara ayırarak bu faaliyetlerini yürütmüştür eğitim konuları; Hayvan barınakları, meme hastalıkları erken teşhis ve korunma yöntemleri, uygun yem ve yemleme metotları, süt sağım teknikleri konusunda eğitim, süt muhafaza teknikleri, 5179 sayılı gıda kanununda süt üreticilerinin yeri ve sorumlulukları konularında eğitim faaliyetleri düzenlemiştir (Anonim 2010/f).

Batman damızlık sığır yetiştiricileri birliği 2009 yılında Güneydoğu Anadolu Projesi bölge kalkınma idaresi başkanlığının desteğiyle “Damızlık Hayvan Yetiştiriciliği, Hastalıkları, Sağımı, Silaj Üretimi ve Eğitimi” adlı bir proje gerçekleştirmiştir bu projede Süt ineği, Düve ve Buzağı Bakım ve Beslenmesinde Son Gelişmeler; Modern Süt Sağım Teknikleri; Modern Barınak ve Barınak İçi Mekanizasyonu ile Barınak Çevre Koşullarının Optimizasyonu; Yem Bitkileri, Silaj Üretim teknikleri ve Yem Analiz Metodları ile Modern Normlar gibi konularda eğitimler verilmiştir Anonim 2010/ı).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Türkiye’de tarım sektörünün yapısal sorunlarının çözümünde tarımsal yayım çalışmalarının sürdürülmesi ve tarımda örgütlenmenin daha etkin sağlanması konuları günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. Ayrıca pazarlama, örgütlenme ve yayım sorunları, birlikte çözümlenmesi gereken konular olmalıdır.

Son yıllarda tarımsal yayım çalışmalarında kullanılmaya başlanan katılımcı yaklaşımların, üreticilerin gereksinim duyduğu yayım ihtiyaçlarını daha gerçekçi belirlediği ve izlenecek tarımsal yayım programlarında etkinliği artırdığı dile getirilmektedir. Özellikle yayım çalışmalarında sivil toplum örgütlerinin görev alması ve bölgesel planlamaların yapılması, merkezi planlamaya göre daha başarılı sonuçlar sağlamaktadır.

Sonuç olarak; Damızlık Sığır Yetiştirici Birliklerine üye olmak yetiştiricilere bazı faydalar sağladığı görülmektedir. Üye olan yetiştiricilerin kayıtlı hayvanlara devletçe verilen desteklerden yararlandığı, Koruyucu hekimlik hizmetlerinden yararlandığı, daha ucuz ve kaliteli sağlık hizmeti aldığı, damızlık hayvan, alet ve ekipman, kaba ve kesif yem, yem bitkileri tohumlukları gibi girdi gereksinimlerini karşıladığı düşünüldüğünde birliklerin önemi daha da anlaşılmaktadır.

KAYNAKLAR

- [1] İnan, İ. H., Gülçubuk, B., Ertuğrul, C., Kantürer, E., Baran, E.A., Dilmen, Ö.2000. Türkiye’de Tarımda Kırsal Kesim Örgütlenmesi. V. Türkiye Ziraat Mühendisliği Teknik Kongresi, 17–21 Ocak 2000, Ankara.
- [2] Anonim, 2005. Türkiye Ziraat Odaları birliği, Ulkemiz Sut Hayvancılığında Mevcut Durum, Sorunlar ve Oneriler. <http://www.tzob.org.tr> Erişim Tarihi: 20 Mart 2010
- [3] Anonim, 2009. Ekonomik Göstergelerle Türkiye’de Tarım 2008. TKB., Tarımsal Eko.Araş. Enstitüsü. TEAE Yayın No:176.
- [4] Köroğlu, S. 2003. Avrupa Birliğinde ve Türkiye’de Tarımsal Örgütlenme. AT Uzmanlık Tezi. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Dış İlişkiler ve Avrupa Topluluğu Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Ankara
- [5] Anonim 2010/b <http://www.amasya.gov.tr> (Erişim tarihi: 30.04.2010)
- [6] Anonim 2010/e Tokat Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Verileri (Erişim tarihi: 15.04.2010)
- [7] Anonim 2010/g Kırklareli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Verileri (Erişim tarihi:20.04.2010)
- [8] Anonim 2010/f Karaman Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Verileri (Erişim tarihi: 28.04.2010)
- [9] Anonim 2010/ı Batman Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Verileri (Erişim tarihi: 04.05.2010)